

**არგუმენტაციული სტრუქტურების ანალიზი: არგუმენტაციის
სქემები ქართულ პოლიტიკურ ზეპირმეტყველებაში
მარიამ მათიაშვილი**

შესავალი

ჩვენი ყოველდღიური ვერბალური კომუნიკაცია ოფიციალურ, საქმიან, ფორმალურ თუ არაფორმალურ გარემოში, ზოგადსაკაცობრიო, პროფესიულ თუ პირად თემებზე საუბრისას, მსჯელობას და საკუთარი აზრის ფორმულირებას წარმოადგენს. საკუთარი პოზიციის ენობრივი რეალიზაცია (ვერბალიზაცია) ყოველთვის მოითხოვს საგანგებო სინტაქსურ-პრაგმატული სტრუქტურული ოდენობების – არგუმენტების გამოყენებას, რომელიც გამონათქვამს დამაჯერებლობას მატებს. არგუმენტაციული სტრუქტურების შესწავლა საშუალებას გვაძლევს გამოვაგლინოთ ის ენობრივი მახასიათებლები, რომლებიც ჩვეულებრივ გამონათქვამს არგუმენტირებულ გამონათქვამად აქცევს. იმის ცოდნა თუ რა ელემენტები ქმნიან კონკრეტულ ენაში არგუმენტირებულ ტექსტს, ეხმარება ამ ენის მომხმარებელს საკუთარი საკომუნიკაციო უნარ-ჩვევების გაუმჯობესებაში.

ბოლო დროს განსაკუთრებით წამოიწია წინ არგუმენტაციული სტრუქტურების კვლევის საკითხმა ენის კომპიუტერული დამუშავების კონტექსტში. მთავარი აქცენტი ბუნებრივი ენის ავტომატური დამუშავების პროცესში სწორედ არგუმენტირებული ტექსტების კომპიუტერულ დამუშავებაზე მოდის, რაც საგრძნობლად ზრდის დიდი მოცულობის ტექსტური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისა და სემანტიკური გაანალიზების შესაძლებლობას.

1. არგუმენტაციის დეფინიციისათვის

არგუმენტაცია არის ნებისმიერი კომუნიკაციის განუყოფელი ნაწილი, რამდენადაც ამ დროს ინფორმაციის გადაცემის გარდა, ხდება შეფასება, მოსაზრებების გაცვლა, არგუმენტირება. არგუმენტაციის სამეცნიერო თვალსაზრისით შესწავლა ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში იწყება და დღემდე არ ნელდება ინტერესი არგუმენტაციული სტრუქტურების ანალიზისა და არგუმენტაციის სქემების მიმართ. თავისი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, აღნიშნული თემა სცილდება მხოლოდ ენათმეცნიერების სფეროს და ინტერდისციპლინური კვლევის ობიექტს

წარმოადგენს. სტატიაში ჩვენ განვიხილავთ არგუმენტაციის ფენომენს ლინგვისტური პერსპექტივიდან, კერძოდ წარმოვადგინოთ არგუმენტაციული სტრუქტურების ანალიზსა და არგუმენტაციის სქემებს ქართულ პოლიტიკურ ზეპირმეტყველებაში. მაგრამ სანამ ქართულ პოლიტიკურ ზეპირმეტყველებაში არგუმენტაციული სტრუქტურების ანალიზზე გადავალთ, განვმარტავთ **არგუმენტაციას**, როგორც ფენომენოლოგიურ მოვლენას.

უცხო სიტყვათა ლექსიკონში არგუმენტაციის ამგვარი განმარტება არის მოცემული:

არგუმენტაცია:

1. არგუმენტების მოყვანა (ამ მნიშვნელობით იხმარება აგრეთვე **არგუმენტირება**).
2. არგუმენტების ერთობლიობა (უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, 1989:63-68).

სამეცნიერო ნაშრომში „არგუმენტაციის სისტემატური თეორია: პრაგმა-დიალექტიკური მიდგომა“ **ფრანს ვან იმერენი** და **რობ გრუტენდორსტი** არგუმენტაციას განმარტავენ როგორც კომუნიკაციური და ინტერაქციური აქტის კომპლექტს, რომელიც გამოიყენება მოსაზრებების სხვადასხვაობის გადასაჭრელად, რათა გამოვლინდეს სადავო პოზიციების მისაღებლობა, რასაც მოკამათები აღწევს რაციონალური მსჯელობის საშუალებით (იმერენი, გრუტენდორსტი 2004:7).

არგუმენტაციის, როგორც კომუნიკაციის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტის საწყისები, როგორც ზემოთ უკვე აღვინეთ, ანტიკურ ხანაში იხახება, კერძოდ, უკავშირდება არისტოტელესა და მის რიტორიკას, რომელშიც ავტორი „დარწმუნების“ ხელოვნების შესახებ საუბრობს. არისტოტელე ჩამოთვლის იმ ხერხებსა და მახასიათებლებს, რაც კარგ გამომსვლელს უნდა ჰქონდეს და იყენებდეს, რათა დაარწმუნოს აუდიტორია თავისი ნათქვამის სანდოობასა და ჭეშმარიტებაში. ამის მისაღწევად კი ერთ–ერთი ინსტრუმენტია ენა და ენობრივი საშუალებები, რომლებიც ეხმარება გამომსვლელს მისი ტექსტი ეფექტური და სტრუქტურირებული გახადოს და გადააქციოს არგუმენტირებულ ტექსტად. არისტოტელე მიუთითებს, რომ გამომსვლელმა კარგად უნდა იცოდეს არა მხოლოდ ის, თუ რა არის სათქმელი, არამედ ისიც, თუ რა ენობრივი საშუალებებითა და როგორი სტილით აპირებს აზრის გადაცემას აუდიტორიისთვის (არისტოტელე 1981).

არგუმენტაცია, როგორც კომუნიკაციის სპეციფიკური აქტი, რეალურ გარემოში მიმდინარე სოციალური აქტივობაა, რომლის მიზანია გამომსვლელის/მოსაუბრის მიერ კომუნიკაციის ადრესა(ებ)ის დარწმუნება; შესაბამისად, არ არსებობს დასკვნები, რომლებიც აბსოლუტურად ჭეშმარიტი და ობიექტურია, პირიქით, არგუმენტაციის შემთხვევაში სუბიექტურობა გადმოდის წინა პლანზე – სწორედ **ობიექტური სინამდვილიდან ფაქტების მოყვანითა და ინტერპრეტაციით ცდილობს გამომსვლელი თავისი სუბიექტური მოსაზრებისა და დასკვნების ჭეშმარიტებაში დაარწმუნოს კომუნიკაციის მონაწილეები.**

ნათქვამიდან გამომდინარე, ეს იმას ნიშნავს, რომ რეალურ გარემოში მსჯელობას და არგუმენტაციას არ მიყვავართ სრულ ჭეშმარიტებამდე, როგორც მაგალითად ეს ხდება სილოგიზმის შემთხვევაში:

ყველა ადამიანი მოკვდავია,

სოკრატე ადამიანია,

მაშასადამე:

სოკრატე მოკვდავია.

მოცემულ შემთხვევაში დასკვნა – *სოკრატე მოკვდავია* – იქცევა სამსჯელო საკითხად, რომლის გარშემოც ჩნდება სხვადასხვა მოსაზრება, ხდება არგუმენტების მოყვანა იმის დასამტკიცებლად, რომ სოკრატე ნამდვილად მოკვდავია, მაგრამ რა გონივრულ შეთანხმებამდეც უნდა მივიდნენ მოკამათეები, ეს იქნება არა აბსოლუტური სიმართლე, არამედ მეტად დამაჯერებელი არგუმენტებით მიღებული **უფრო სწორი დასკვნა**. როგორც უენიერისა და სენტ-დეიზერის მიერ არის აღნიშნული, „*არგუმენტაცია არ არის ლოგიკური დედუქცია, იგი ფორმალური დედუქციის წესებს არ ეფუძნება. არგუმენტაცია იყენებს არგუმენტაციის მრავალფეროვან სქემებს, რომელთა მიზანია არგუმენტირებული აქტივობის ნაკლებად ფორმალური გზით წარმოდგენა, ვიდრე ამას ლოგიკური დედუქცია გააკეთებდა (უენიერი, სენტ-დეიზერი 2019:18)*. ამდენად, განსხვავება ლოგიკურ დედუქციასა და არგუმენტაციას შორის ის არის, რომ რეალური დედუქციის მიზანია დასკვნის ჭეშმარიტება, რეალურ არგუმენტაციაში კი ეს უკანასკნელი არ არსებობს: დასკვნა უტოლდება ძირითად თეზას, ფოკუსს კი წარმოადგენს მისი დასაბუთება – მსჯელობის ნაწილი. შესაბამისად, ჩვენი კვლევისას, როდესაც ვახსენებთ **არგუმენტაციას**, არ ვგულისხმობთ სილოგიზმებს და ისეთ სქემატურ მაგალითებს, რომელშიც გვექნება,

თეზა, არგუმენტი და აუცილებლად მიღებული ჭეშმარიტი დასკვნა, არამედ ვიზი-
არბთ ჟენიერისა და სენტ-დეზიერის ზემოთ მოყვანილ მიდგომას.

არგუმენტაციის მრავალფეროვანი მიზნობრიობიდან გამომდინარე, როდესაც
საჯარო გამოსვლის დროს ხდება ადამიანების დარწმუნება რაიმე მოსაზრების
ჭეშმარიტებაში, რა თქმა უნდა, ვერბალური კომუნიკაციის გარდა ისეთი ექსტრა-
ლინგვისტური ფაქტორებიც მნიშვნელოვანია, როგორც არის - ხმის ტემპრი, უესტ-
მიმიკა. იმერენი/გრუტენდორსტი არგუმენტაციას განმარტავენ, როგორც „ვერბა-
ლურ, სოციალურ და რაციონალურ აქტივობას, რომლის მიზანია დაადასტუროს
ძირითადი თეზის სისწორე, მისი საწინააღმდეგო ან მხარდამჭერი არგუმენტების
წარმოდგენით (იმერენი, გრუტენდორსტი 2004:1).

განვიხილოთ უფრო დეტალურად არგუმენტაციის, როგორც აქტივობის და-
სახელებული სამივე ასპექტი:

1. **ვერბალური აქტივობა:** უესტიკულაციით საკუთარი მოსაზრების დაფიქ-
სირება მიღწევადია, მაგრამ მივიჩნევთ, რომ არგუმენტაცია მაინც ლინ-
გვისტური აქტივობაა – სამეტყველო ან წერილობითი;
2. **სოციალური აქტივობა:** არგუმენტაციის სოციალურობა გულისხმობს,
რომ, არგუმენტაციის მიზნიდან გამომდინარე, ასეთი დისკურსი მინიმუმ
ორ ადამიანს შორის მაინც უნდა შედგეს – კამათი მოითხოვს პიროვნე-
ბას, რომელსაც ვეკამათებით;
3. **რაციონალური აქტივობა:** არგუმენტაცია დაკავშირებულია გონივრულ-
ბასთან, რაც იმას ნიშნავს, რომ ამგვარი დიალოგისას ემოციურობა და
სუბიექტური მიზეზები (ან მოსაზრებები) არ გამოდგება. არგუმენტირე-
ბული მსჯელობა უნდა იყოს გონივრული, ზოგადი ფაქტებით გამყარე-
ბული. (შტადე, შნაიდერი 2019:1).

თუმცა, აქვე საგანგებოდ უნდა გავუსვათ ხაზი იმ ფაქტს, რომ მიუხედავად
არგუმენტაციის ზემოთ განხილული სამი ასპექტისა, არგუმენტაციის მთავარი ინ-
სტრუმენტი არის ენა. შესაბამისად, არგუმენტაცია არის „ენობრივი აქტივობა,
რომელიც მიმართულია ინტერაქციურ კონტექსტზე. იგი დაფუძნებულია ფიქრების,
პროცესებისა და სტრატეგიების სქემათა სიმრავლის გამოყენებაზე“ (ჟენიერი,

სენტ-დეზიერი 2019:1). არგუმენტაცია, უპირველეს ყოვლისა, არის ვერბალური აქტივობა, შესაბამისად, იგი ყოველთვის წარმოდგენილია სხვადასხვა სახის (ზეპირმეტყველების ან დაწერილი) ტექსტის სახით.

არგუმენტაცია გვხვდება ნებისმიერი კომუნიკაციისას, ამავე დროს კომუნიკაცია შეიძლება განხორციელდეს როგორც წერილობით ისე ვერბალურად. აქედან გამომდინარე „არგუმენტაცია შეიძლება იყოს ვერბალური ან წერილობითი, რომელიც მომდინარეობს სხვადასხვა მედიაწყაროდან. არგუმენტაციის უმთავრესი მიზანია: (1) დაარწმუნოს ადამიანი ან ადამიანთა ჯგუფი კონკრეტული მოსაზრების მართებულობაში; (2) გონივრულ შეთანხმებას მიაღწიოს ორ ან რამდენიმე მოწინააღმდეგე მხარეს შორის სადავო მოსაზრებასთან დაკავშირებით (ყენიერი, სენტ-დეზიერი 2019:4). მოცემული კვლევის ემპირიულ მასალას ზეპირმეტყველება წარმოადგენს, შესაბამისად ჩვენი კვლევის ობიექტი უმთავრესად ვერბალურად წარმოთქმული არგუმენტები იქნება.

2. არგუმენტაციული სტრუქტურები

არგუმენტაციის მიზანია აუდიტორიის, ადამიან(ებ)ის კონკრეტული აზრის ჭეშმარიტებაში ან მცდარობაში დარწმუნება. ამისთვის კი არსებობს სხვადასხვა ხერხი, საშუალება იმისა, თუ როგორ შეიძლება საკუთარი არგუმენტის უფრო ძლიერად წარმოჩენა. ამაში, რა თქმა უნდა, უდიდესი წვლილი მიუძღვის ენას - როგორც კონკრეტულ სიტყვებს, ფრაზებს, ისე მთლიანად სტრუქტურებს, ზოგადად, იმას, თუ როგორ ხდება სათქმელის ორგანიზება და მისი სწორი გადანაწილება ინფორმაციულ სტრუქტურაში. ამასთან, არსებობს შეფასების კრიტერიუმები იმისა, თუ რამდენად ძლიერად შეიძლება ჩაითვალოს ესა თუ ის არგუმენტი, რაც თავის მხრივ კიდევ უფრო ავიწროვებს და სტანდარტულს ხდის იმ სტრუქტურებს, სქემებს, რომლებსაც ადამიანები არგუმენტაციის დროს ირჩევენ და იყენებენ. ამ სქემებსა და მისი შექმნის ინსტრუმენტებს (მაგალითად, ენობრივი საშუალებები) შორის განუყოფელი კავშირია. მაგალითად, თუ არგუმენტი ეფუძნება ანალოგიას, გამომსვლელი იყენებს ისეთ სიტყვებს, ფრაზებს, რომლებიც შინაარსობრივად იმავეს გამოხატავს.

ტექსტი არგუმენტირებულად ჩაითვლება მაშინ, თუ მასში რეალურად იძენება არგუმენტაციული სტრუქტურები და მისი მთავარი შემადგენელი ელემენტები, ესენია:

– ძირითადი თეზა;

– მსჯელობის ნაწილი;

შესაბამისად, ჩვენი კვლევის მთავარი მიზანია:

– იმ ლინგვისტური ელემენტების გამოვლენა, რომელიც საშუალებას იძლევა მოხდეს მთავარ თეზასა და მსჯელობის (არგუმენტების) ნაწილების იდენტიფიცირება ტექსტში;

– აღწერა იმ არგუმენტაციული სქემებისა, რომლებსაც ადამიანები იყენებენ ნებისმიერ საკითხზე მსჯელობისას.

ჩვენი კვლევა ემყარება ემპირიულ მასალას, კერძოდ, ქართული პოლიტიკური მეტყველების დისკურსს, რომელიც ქართული ენის ეროვნული კორპუსის ქვეკორპუსში (პოლიტიკური ტექსტები)¹ არის ინტეგრირებული და შედგება პოლიტიკოსთა საჯარო გამოსვლებისა და სატელევიზიო დებატებისგან. პოლიტიკური ზეპირმეტყველების ტექსტური კორპუსი ორი ტიპის რესურსებისაგან შედგება:

- საქართველოს პრეზიდენტებისა და სხვა პოლიტიკური ფიგურების (ზვიად გამსახურდია, ედუარდ შევარდნაძე, მიხეილ სააკაშვილი, ნოე ჟორდანიას, გიორგი კვიციანიშვილი, შალვა ნათელაშვილი) საჯარო გამოსვლები;
- საპარლამენტო/სატელევიზიო დებატების (საპარლამენტო სხდომები, სატელევიზიო პოლიტიკური თოქ-შოუები) ჩანაწერები.

ამგვარი ტექსტები კომპლექსურია და მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. ერთი დებატის მონაწილე შეიძლება იყოს რამდენიმე პოლიტიკოსი ან ჟურნალისტი, ან თავად ჟურნალისტი უწევდეს ოპონირებას რესპონდენტს. შესაბამისად, არგუმენტაციული სტრუქტურების თვალსაზრისით ამგვარი დებატების დამუშავება და ანალიზი ერთგვარ გამოწვევას წარმოადგენს არგუმენტაციული სტრუქტურების მექანიზმის საკვლევად. თუმცა, აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენი კვლევის ფარგლებში

¹ კვლევისთვის საჭირო ემპირიული მონაცემები ხელმისაწვდომია ქართული ენის ეროვნული კორპუსის პლატფორმაზე (<http://gnc.gov.ge/>)

იმდენად მნიშვნელოვანი არ იყო მონაცემების უანრული მრავალფეროვნება, რამდენადაც უპირველესად ორიენტირებული ვიყავით არგუმენტაციული სტრუქტურების კლასიფიკაციაზე.

პოლიტიკური ტექსტების დასახელებული კორპუსი არა მხოლოდ თემატურად მრავალფეროვან მასალას შეიცავს, არამედ რაოდენობრივი თვალსაზრისითაც საკმაოდ რეპრეზენტატიულია:

დოკუმენტის რაოდენობა	სპიკერის რაოდენობა	ტოკენის რაოდენობა
1616 უნიკალური დოკუმენტი	192 პირი	1 857 619 ტოკენი

ქრონოლოგიური თვალსაზრისით რესურსები მოიცავს 1917-2017 წლებს, შესაბამისად, ასახავს ახალი ქართული ენის სისტემას.

3. სტეფან ტულმინის მოდელი

არგუმენტაციაზე მსჯელობისას გვერდს ვერ ავუვლით ბრიტანელი ფილოსოფოსის **სტეფან ტულმინის** (Stephen Toulmin, 1922-2009) მოდელის განხილვას, რომელიც საფუძველს წარმოადგენს ამ სფეროში არსებული ყველა თეორიისთვის. **ტულმინის მოდელში** წარმოდგენილია მკვლევრის მიერ შემუშავებული არგუმენტაციული სტრუქტურების შემადგენელი ნაწილების აღწერა და მისი ფუნქციონირების მექანიზმი, ანუ შეფასება იმისა, თუ აღნიშნული სტრუქტურები რამდენად ადეკვატურად გამოიყენება და უკავშირდება ერთმანეთს არგუმენტაციის პროცესში.

ს. ტულმინის კვლევის მთავარ ფოკუსს წარმოადგენდა არგუმენტაციისა და მსჯელობის არსის გაგება/აღწერა. 1958 წელს გამოქვეყნებულ ნაშრომში „არგუმენტის გამოყენება“ (The Use of Argument), რომელიც ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ნაშრომად არის მიჩნეულია რიტორიკის, კომუნიკაციისა და კომპიუტერული მეცნიერებების სფეროში, მკვლევარი არგუმენტაციის სიღრმისეულ სტრუქტურულ აღწერას წარმოგვიდგენს. ტულმინის მიზანი იყო ახლებური პერსპექტივით განეხილა არგუმენტის სტრუქტურის ტიპი, რომელიც განსხვავებული იქნებოდა აბსოლუტივიზმისგან და შეიმუშავა ახალი მიდგომა - განავითარა **პრაქტიკული არგუმენტაციის პრინციპი**. ტულმინის მიდგომის მნიშვნელობაზე მეტყველებს ის ფაქტი,

რომ სწორედ ტულმინის თეორია დაედო საფუძვლად იმ თანამედროვე მიმდინარეობებს, რომლებიც **არგუმენტაციის** კვლევისას განვითარდა მეცნიერების სხვადასხვა დარგში.

ტულმინის მიხედვით „არგუმენტაციის მთავარი მიზანი არის ის, რომ ძირითადი თეზა, მიუხედავად მისი შინაარსობრივი დატვირთვისა, შეიძლება საეჭვო გახადოს“ (ტულმინი 1958:13). განვიხილოთ არგუმენტაციის სტრუქტურა კომპონენტურ-პროცედურული თვალსაზრისით:

ტულმინის მოდელის მიხედვით არგუმენტაციის ყველაზე მარტივი სტრუქტურა შედგება სამი ელემენტისგან, ესენია: ძირითადი თეზა, მსჯელობა და დასკვნა. ტულმინი **ძირითადი თეზასა და დასკვნას** ერთმანეთს უტოლებს. მისი აზრით, ძირითადი თეზა არის სწორედ ის მთავარი წინადადება, რომლის მართებულობაშიც მსმენელის დარწმუნებას ცდილობს არგუმენტირებულად მოსაუბრე პირი. შესაბამისად, საუბრის დასაწყისში წარმოთქმული ძირითადი თეზა წარმოადგენს დასკვნასაც. **ძირითადი თეზასა და დასკვნას** შორის კი დგას არგუმენტაციის ნაწილი. არგუმენტაციის **მსჯელობის ნაწილი** აკავშირებს ძირითად თეზასა და მსჯელობის ნაწილს ერთმანეთთან.

4. არგუმენტაციის სქემები

არგუმენტაციის ყოველდღიურ კომუნიკაციაში გამოყენება, როგორც აღინიშნა, რა თქმა უნდა, განსხვავდება ტრადიციული, მკაცრად დეკლარირებული სილოგიზმებისგან და მათი გამოყენების მიზნებისგან, თუმცა ამ შემთხვევაშიც მიგნებადია არგუმენტაციული სქემები, რომლებსაც ემყარება მსჯელობის სტრუქტურა. უენიერი და სენტ დეიზერი ამასთან დაკავშირებით ამბობენ, რომ „არსებობს ძირითადი თეზიდან დასკვნაზე გადასვლის სხვადასხვა მოდელი, რომელიც აღწერს არაფორმალურ ინფერენციებს მათ შორის. არგუმენტაციული სქემები ირეკლავს არგუმენტაციულ სტრუქტურებს, რომლებიც ყოველდღიურ საუბარში გამოიყენება, როცა მოსაუბრის მიზანია მსმენელმა მიიღოს მისთვის სასურველი დასკვნა. სქემები არის მოდელები, რომლებიც ქმნის არაფორმალურ არგუმენტირებულ მსჯელობას, მათ შორის ისეთ მსჯელობასაც, რომელიც ნათელი არ არის და არ ახდენს ცოდნის დემონსტრირებას.“ (უენიერი, სენტ-დეიზერი 2019:27). დასახელებულ ნაშრომში ავტორები არგუმენტაციული სქემების რამდენიმე კატეგორიას

გამოყოფენ, ამასთან, თითოეული სქემა ერთგვარი ფორმულაა და ტრადიციული სილოგიზმის სტილშია წარმოდგენილი. ჩვენ განვიხილავთ აღნიშნულ კატეგორიებს საკვლევ მასალაზე დაყრდნობით.

არგუმენტაციის სქემები, სემანტიკურ-პრაგმატული და ლოგიკური მახასიათებლების გათვალისწინებით, შემდეგ ტიპებად არის კლასიფიცირებული:

1) ანალოგიიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument From analogy)

მტკიცება 1: ზოგადად, შემთხვევა C1 მსგავსია შემთხვევა C2-ის;

მტკიცება 2: A არის ჭეშმარიტი (ან მცდარი) C1-ის შემთხვევაში;

დასკვნა: A არის ჭეშმარიტი (ან მცდარი) C2 შემთხვევაში

(ქენიერი, სენტ-დეზიერი 2019:58).

მაგალითად:

პოლიტიკური აქტიურობის პარალელურად უეჭველად იგრძნობა სოციალური და შემოქმედებითი პასიურობა. ეს კი შეიძლება დამღუპველი აღმოჩნდეს თავისუფლებისათვის ბრძოლაში, ან კიდევ, მესამე სამყაროს ქვეყნების მსგავსად, ტვირთად დავაწვეთ მსოფლიო ეკონომიკას, რაც კიდევ უფრო სავალალო იქნება ჩვენთვის.

თუ ამ მაგალითს „ფორმულაში“ ჩავსვამთ, ასეთ სურათს მივიღებთ:

მტკიცება 1: ტვირთად დაწოლა მსოფლიო ეკონომიკაზე მსგავსია იმ შემთხვევისა, როგორც ეს მესამე ქვეყნების შემთხვევაში მოხდა.

მტკიცება 2: პოლიტიკური აქტიურობის პარალელურად უეჭველად იგრძნობა სოციალური და შემოქმედებითი პასიურობა, რაც იწვევს ტვირთად დაწოლას მსოფლიო ეკონომიკაზე და რაც მოხდა მესამე სამყაროს ქვეყნებში; აღნიშნული თეზა ჭეშმარიტია, რადგან ეს მოხდა მესამე სამყაროს ქვეყნების შემთხვევაში.

დასკვნა: შესაბამისად, ძირითადი თეზა ჭეშმარიტია ჩვენ შემთხვევაშიც - სოციალური და შემოქმედებითი პასიურობა გამოიწვევს ტვირთად დაწოლას მსოფლიო ეკონომიკაზე და სავალალო შედეგს.

2) უარყოფითი შედეგიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument from negative consequences)

მტკიცება 1: თუ რაიმე ქმედებას მოაქვს ცუდი შედეგი, სხვა ყველაფერიც ამას უტოლდება, შესაბამისად ამგვარი ქმედება მიუღებელია;

მტკიცება 2. თუ ქმედება A მოხდა, ცუდი შედეგები დადგება;

დასკვნა: შესაბამისად, A არ უნდა მოხდეს. (ქენიერი, სენტ-დეზიერი 2019:58).

მაგალითად:

სხვანაირად ჩვენ სამართლიან და ძლიერ სახელმწიფოს ვერ ავაშენებთ. ჩვენ გვაქვს სხვადასხვა განათლება, სხვადასხვა სოციალური გარემო, მაგრამ მე ამას არ ვგულისხმობ, მე ვგულისხმობ, რომ ქვეყანაში, ქვეყანაში რომელიც აშენებს დემოკრატიას, შეუძლებელია არსებობდეს პრივილეგირებული კლასები.

მოცემულ მაგალითს თუ სტილისტურად “მოვაწესრიგებთ” და შევუსაბამებთ ზემოთ მოცემულ სქემას, ასეთ სურათს მივიღებთ:

მტკიცება 1: A-პრივილეგირებული კლასების არსებობას მოაქვს ცუდი შედეგები - დემოკრატიული სახელმწიფოს არარსებობა;

მტკიცება 2: თუ A-ს აქვს ადგილი, სამართლიან სახელმწიფოს ვერ ავაშენებთ;

დასკვნა: შედეგად, თუ სამართლიანი სახელმწიფოს აშენება გვინდა, არ უნდა არსებობდეს პრივილეგირებული კლასები.

3) ექსპერტის მოსაზრებიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument from expert opinion)

მტკიცება 1: E არის სანდო ავტორიტეტი S სფეროში;

მტკიცება 2: A არის წინადადება, რომელიც S სფეროს მიემართება;

მტკიცება 3: E ეთანხმება A-ს;

დასკვნა: შესაბამისად, A ჭეშმარიტია;

(ქენიერი, სენტ-დეზიერი 2019:58)

მაგალითად:

სახელმწიფო მშენებლობის მთავარი მიზანი გახდება ადამიანი - ჩვენი ქვეყნის თითოეული მოქალაქე. ჩვენ გვსურს საქართველო იყოს ბედნიერი ადამიანების ქვეყანა, და ეს ბედნიერება არ არის აბსტრაქტული ცნება ის გაზომვადია. დღეს გაეროს ქვეყნების ბედნიერების ინდექსის მიხედვით საქართველო 160 ქვეყანას შორის 119 ე ადგილზეა. ამ ქვეყნების პირველ ხუთეულშია: დანია, ფინეთი, ისლანდია - ჩვენი ზომის ქვეყნები. ქვეყნის ბედნიერების ინდექსი იზომება ეკონომიკური, ეკოლოგიური, ადამიანის უფლებების დაცვის, ერთ სულ მოსახლეზე მთლი-

ანი შიდა პროდუქტის, სიცოცხლის ხანგრძლივობისა და სხვა პარამეტრების ერთობლიობით. შესაბამისად, ნებისმიერი ჩვენი სვლა ამ სიის მოწინავე რიგებისკენ ნიშნავს ყველა ამ მაჩვენებლის მკვეთრ გაუმჯობესებას.

აღნიშნული მონაკვეთის ინტერპრეტირება მოცემული სქემის მიხედვით ასეთი იქნება:

მტკიცება 1: გაერო არის ავტორიტეტული ინსტიტუტი ქვეყნის გარკვეული პარამეტრებით შეფასების თვალსაზრისით;

მტკიცება 2: წინადადება - „ჩვენ გვსურს საქართველო იყოს ბედნიერი ქვეყანა და ეს ბედნიერება არ არის აბსტრაქტული ცნება, ის გაზომვადია“ – მიემართება სწორედ დასახელებულ სფეროს.

მტკიცებას 3: ავტორიტეტი (ამ შემთხვევაში გაერო) ამბობს, რომ მართლაც გაზომვადია ბედნიერება და შესაბამის კრიტერიუმებსაც აყალიბებს;

დასკვნა: შესაბამისად, მტკიცება 2-ში დასახელებული წინადადება ჭეშმარიტია - ბედნიერება გაზომვადია ავტორიტეტული წყაროს დასახელებული კრიტერიუმების გაუმჯობესებით.

4) რეალურად არსებული შემთხვევიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument from examples)

მტკიცება 1: შემთხვევა X მხარს უჭერს თეზას P;

მტკიცება 2: შემთხვევების სიმრავლე n მხარს უჭერს თეზას P;

დასკვნა: თეზა P ჭეშმარიტია;

(ქენიერი, სენტ-დუზიერი 2019:58)

მაგალითად:

საერთოდ, ქვეყნის ყველა კუთხეს უნდა მიეცეს კლასტერული განვითარების პრიორიტეტები, სადაც მკვეთრად იქნება განსაზღვრული თითოეული რეგიონის აღმშენებლობის სპეციფიკა. ეს შემიძლია კახეთის მაგალითზე გითხრათ, შემუშავებული გვაქვს კახეთის განვითარების პროგრამა, რომლის ღერძიც იქნება ღვინის კულტურა.

სქემატურად თუ გადავაკეთებთ ამ წინადადებას, ამგვარ სქემას მივიღებთ:

მტკიცება 1: ქვეყნის ყველა კუთხეს უნდა მიეცეს კლასტერული განვითარების პრიორიტეტები (შემთხვევა X), სადაც მკვეთრად იქნება განსაზღვრული თითოეული რეგიონის აღმშენებლობის სპეციფიკა;

მტკიცება 2: რეგიონის აღმშენებლობისთვის სპეციფიკაციის განსაზღვრის მნიშვნელობის ხაზგასასმელად მხარდამჭერი არგუმენტი რეალური მაგალითის სახით არის წარმოდგენილი, კერძოდ, კახეთის განვითარების პროგრამა, რომლის დერძიც ღვინის კულტურაა.

დასკვნა: შესაბამისად, ძირითადი თეზის ჭეშმარიტებას, რომ ყველა კუთხეს საჭიროა მიეცეს კლასტერული განვითარების პრიორიტეტები, გამომსვლელი ამტკიცებს კახეთის მაგალითის მოყვანით.

5) კომპეტენციიდან გამომდინარე არგუმენტი (Arguments from position to know)

მტკიცება 1: წყარო A-ს შეუძლია იცოდეს რაღაცები S სფეროს საგნების შესახებ, რომელიც შეიცავს A წინადადებას;

მტკიცება 2: A ამტკიცებს რომ a (S სფეროში) არის ჭეშმარიტება (ან სიცრუე);

დასკვნა: a არის ჭეშმარიტება (ან სიცრუე).

(უენიერი, სენტ-დეზიერი 2019:58)

წერეთლის ლოგიკით კანონიერად არ უნდა ვცნოთ არც ამ ქვეყნების ხელისუფლება. მთავარია, რამდენად სამართლიანად და პატიოსნად ტარდება არჩევნები, რამდენად სრულყოფილია საარჩევნო კანონი. მსოფლიოს თითქმის ყველა ცივილიზებული ქვეყანამ წარმოგ ზავნა დამკვირვებლები და სპეციალისტები ჩვენს არჩევნებზე და არც ერთ მათგანს არ დაბადებია ისეთი აზრები, როგორც წერეთელს. იგი ნამდვილად ვერ დაიკეხნის, რომ უფრო კომპეტენტურია ასეთ საკითხებში, ვიდრე მაგალითად, პროფესორი რიჩარდ პაიპსი, უდიდესი ამერიკელი პოლიტოლოგი, რომელმაც უმაღლესი შეფასება მისცა ჩვენს არჩევნებს. ასე რომ, წერეთელმა სჯობს ელემენტარულ გათვითცნობიერებაზე და თვითგანვითარებაზე იზრუნოს და პოლიტიკანობას საერთოდ დაანებოს თავი.

მტკიცება 1: პროფესორი რიჩარდ პაიპსი ამერიკელი პოლიტოლოგია, შესაბამისად აქვს კომპეტენცია შეაფასოს რამდენად სამართლიანად და კანონიერად ჩატარდა არჩევნები.

მტკიცება 2: რიჩარდ პაიპსმა უმაღლესი შეფასება მისცა არჩევნებს.

დასკვნა: შესაბამისად, ხელისუფლება კანონიერია და არჩევნებიც სამართლიანად და პატიოსნად ჩატარებულად უნდა ვცნოთ.

6) საზოგადოებრივი აზრიდან გამომდინარე არგუმენტი (Arguments from popular opinion)

მტკიცება 1: ყველა აკეთებს X-ს;

მტკიცება 2: X არის კარგი იმისათვის, რომ რაღაც გააკეთდეს;

დასკვნა: შესაბამისად, X-ის გაკეთება კარგია;

(უენიერი, სენტ-დეზიერი 2019:58)

მაგალითად:

ჩვენთვის მნიშვნელოვანია დედაქალაქის ისტორიულ ნაწილში რეაბილიტაცია განვახორციელოთ მისი ავთენტურობის დაცვით, ანუ კულტურული და ისტორიული ღირებულებების და ფასეულობების დაცვით. აქ ჩვენ ვეყრდნობით ფრანკფურტის გამოცდილებას, ვეყრდნობით პრადის, ამსტერდამის გამოცდილებას, სადაც ქალაქის ისტორიული ნაწილის განახლება ღირებულების შენარჩუნებით, სწორეთ, აა, წარმატებულათ განხორციელდა. ნაცვლად „ძველი თბილისის ახალი სიცოცხლისა“, რომელიც, ასე ვთქვათ, დაიწყო ძალიან დიდი ზარ-ზეიმით, მაგრამ მან შემდგომ განვითარება ვერ ჰპოვა იმიტო, რო ძალიან ბევრი ფული გაქრა დედაქალაქის განვითარების ამ ფონდიდან.

სქემატურად ეს მოსაზრება ასე შეიძლება დაგშალოთ:

მტკიცება 1: ფრანკფურტში, პრადაში, ამსტერდამში ისტორიული ნაწილის განახლება ღირებულების შენარჩუნებით მოხდა.

მტკიცება 2: ქალაქების იმ სტილით რეაბილიტაცია, როგორც ეს ევროპაში გააკეთეს, კარგია.

დასკვნა: შესაბამისად, ამგვარი სტილის გადმოღება ჩვენი ქალაქისთვისაც კარგი (მისაღები) იქნება.

7) მიზეზ-შედეგობრივი ტიპის არგუმენტი (Arguments from cause to effect)

მტკიცება 1: X-ის გაკეთება გამოიწვევს Y-ს ან თუ X მოხდება, მაშინ Y-ც მოხდება;

მტკიცება 2: თუ X შესრულდება ან მოხდება;

დასკვნა: Y მოხდება;

(უენიერი, სენტ-დეზიერი 2019:58)

მაგალითად:

ამიტომ ეკონომიკა არის ძალიან რთულ ვითარებაში, ჭირდება გაჯანსაღება და მძიმე კრიზისიდან გამოყვანა. ამისათვის ჩვენ გვაქვს კონკრეტული გეგმა, რასაც ვაპირებთ გამარჯვებისთანავე განვახორციელოთ საქართველოში და არა მხოლოდ თბილისში. კერძოდ, უნდა შემცირდეს გადასახადები, მათ შორის საშემოსავლო, საშემოსავლო გადასახადები 5 პროცენტით, რომელიც ბიზნესს, განსაკუთრებით მცირე ბიზნესს მიცემს შვებას და ბიზნესის, მოგესხენებათ, ბუნებრივი ინსტიქტია, რომ იგი ორიენტირებულია გაფართოებაზე. რაც უფრო მეტი თანხა რჩება ბიზნესს, მით უფრო მეტ სამუშაო ადგილს ქმნის ის. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ ეს ცვლილება განხორციელდეს.

მტკიცება 1: ბიზნესისთვის გადასახადების შემცირება გამოიწვევს მათთვის მეტად გაზრდის და გაფართოების შესაძლებლობას, შედეგად მეტ სამუშაო ადგილს შექმნიან.

მტკიცება 2: შესაბამისად, თუ შევამცირებთ გადასახადებს

დასკვნა: სამუშაო ადგილების რაოდენობა გაიზრდება;

(ყენიერი, სენტ-დუხიერი 2019:58)

5. დასკვნა

როგორც არგუმენტაციული სტრუქტურების ემპირიული ანალიზი გვიჩვენებს, ქართულ პოლიტიკურ ზეპირმეტყველებაში შემდეგი ტიპის არგუმენტაციული სქემები გვხვდება:

- ანალოგიიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument from analogy);
- უარყოფითი შედეგიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument from negative consequences);
- რეალურად არსებული შემთხვევიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument from examples);
- კომპეტენციიდან გამომდინარე არგუმენტი (Arguments from position to know);
- მიზეზ-შედეგობრივი ტიპის არგუმენტი (Arguments from cause to effect);

აღნიშნული ჯგუფებიდან ყველაზე ხშირად კვლევის ემპირიულ მონაცემებში შემდეგი სამი ტიპი ვლინდება: 1. ანალოგიიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument

from analogy), 2. რეალურად არსებული შემთხვევიდან გამომდინარე არგუმენტი (Argument from examples) და 3. მიზეზ-შედეგობრივი ტიპის არგუმენტი (Arguments from cause to effect). მიუხედავად იმისა, რომ საკვლევი მასალა ზეპირმეტყველებას წარმოადგენს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ხშირ შემთხვევაში მეტყველება დაუგეგმავი, არათანმიმდევრული და ხანდახან წყვეტილია, რაც ართულებს სინტაქსურ და ზოგიერთ შემთხვევაში, სემანტიკურ-პრაგმატიკულ ანალიზს, ორიგინალური ტექსტების სტრუქტურულ წინადადებებად რეფრაზირება ახვენებს, რომ ძირითადი თეზა და მსჯელობის ნაწილი, ზოგადად არგუმენტაცია, მაინც ჯდება ზემოთ აღნიშნულ არგუმენტების სქემებში.

გამოყენებული ლიტერატურა

- იმერენი, გრუტენდორსტი (2004): F.H. Eemeren, R.S. Grootendorst, *A Systematic Theory of Argumentation: The Pragma-dialectical Approach*, Cambridge University Press, Cambridge.
- შტადე, შნაიდერი (2019): M. Stade, J. Schneider, *Argumentation Mining*, Creame Hirts, Series Editor, Morgan & Claypool Publishe.
- ჟანიერი, სენტ-დეზიერი (2019): M. Janier, P. Saint-Dizier, *Argumentation mining – Linguistic Foundation*, ISTE, John Wiley & Sons, Inc. Hoboken, London.
- უცხო სიტყვათა ლექსიკონი (1989): უცხო სიტყვათა ლექსიკონი/შეადგინა [და წინასიტყვაობა დაურთო] მიხეილ ჭაბაშვილმა, მე-3 შესწ. და შევს. გამოცემა, განათლება, თბილისი.
- ტულმინი, შ. (2003): S. E. Toulmin, *Use of Argument*, Updated Edition, Cambridge University Press Cambridge.
- არისტოტელე (1981): არისტოტელე, *რიტორიკა*, ძველი ბერძნულიდან თარგმნა თამარ კუკავამ, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი.

ინტერნეტრესურსები

- <http://gnc.gov.ge/gnc/page?page-id=gnc-main-page>
- http://mpqa.cs.pitt.edu/lexicons/arg_lexicon/
- <https://link.springer.com/article/10.1007/s10579-017-9383-x>
- <https://catalog.ldc.upenn.edu/LDC2015T10>

Analysis of Argumentative Structures: Argumentation Schemes in Georgian Oral Political Speeches

Mariam Matiashvili

Our daily verbal communication – official, formal, informal, about general, professional, or private topics – represents our subjective opinions that mostly include reasoning and arguments which we use in order to prove our point. The linguistic realisation (verbalisation) of our personal position always requires the use of extraordinary syntactic-pragmatic structural elements, such as arguments that add credibility to the statement. The study of argumentative structures allows us to identify the linguistic cues that turn a regular expression into an argumentative statement. Understanding those cues in a particular language helps the speakers improve their communication skills.

Researching argumentative structures in the context of natural language processing has become a very active process over the past few years. One of the main focuses is on the computational processing of argumentative texts, which significantly increases the feasibility of automatic processing and the semantic analysis of large volumes of text data.

This paper aims to describe and reveal argumentation structures in the spoken Georgian language. The research data comes from a sub-corpus of the Georgian National Corpus, the Georgian Political Text Corpus. The database is thematically diverse and contains politicians' speeches and TV debates, specifically:

- public speeches of the Presidents of Georgia and other politicians (Zviad Gamsaxurdia, Eduard Shevardnadze, Mikheil Saakashvili, Noe Jordania, Giorgi Kvirikashvili, Shalva Natelashvili)
- recordings of Parliament and TV debates (Parliament sessions, political TV shows).

The corpus of political texts not only contains thematically diverse materials but is also quite representative from a quantitative point of view:

<i>Number of Documents</i>	<i>Number of Speakers</i>	<i>Number of Tokens</i>
1616 Unique Documents	192 Speakers	1 857 619 Tokens

This article analyses the constituent parts of an argumentative text such as premises and reasoning and their connections, with the aim to generally characterise the argumentative structures in Georgian on the basis of Janier and Saint-Disier 2019.

1) Arguments based on analogy:

Premise 1: Case C1 is similar to case C2.

Premise 2: A is true (false) in case C1.

Conclusion: A is true (false) in case C2.

2) Arguments based on negative consequences:

Premise 1: If an action leads to bad consequences, everything else being equal, it should not be exerted.

Premise 2: If action A is exerted, bad consequences will occur.

Conclusion: A should not be exerted.

3) Arguments based on expert opinions:

Premise 1: E is a reliable authority in the domain S.

Premise 2: A is a proposition contained in S.

Premise 3: E asserts that A.

Conclusion: A is true.

4) Arguments based on examples:

Premise 1: Example 1 is an example that supports claim P.

Premise 2: Example n is an example that supports claim P.

Conclusion: Claim P is true.

5) Arguments based on positions to know:

Premise 1: Source A is in a position to know something about domain S which contains proposition P.

Premise 2: A asserts that P (in domain S) is true (false),

Conclusion: P is true (false)

6) Arguments based on popular opinions:

Premise 1: Everybody does X.

Premise 2: X is a good thing to do.

Conclusion: X must be the right thing to do.

7) Arguments based on causes and effects:

Premise 1: Doing X will cause Y to occur, or if X occurs then Y will occur.

Premise 2: X is done, or X occurs.

Conclusion: Y will occur